

Complexnummer: 510647

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

510648, 510649

Woonplaats

Onderdendam

Gemeente

Het Hogeland

Provincie

Groningen

Hoofdadres van hoofdobject

Boterdiep Oz 13, 9959 PM Onderdendam

Complexomschrijving

Complexomschrijving

Inleiding

BOERDERIJCOMPLEX bestaande uit een BOERDERIJ van het Oldambtster type met aangebouwde BIJSCHUUR en een vrijstaand STOOKHOK. Het complex is in 1894 gebouwd in eclectische stijl. In de periode 1910-1915 is aan de voorzijde van het voorhuis een balkon in de stijl van de Art Nouveau aangebracht en is de zolderverdieping van het voorhuis ingericht. Ten noorden van het voorhuis, voor de aangebouwde bijschuur, staat een stookhok dat door middel van een bakstenen muur met houten poort met het voorhuis wordt verbonden; de binnenplaats is geplaveid met klinkers. Het complex is gelegen aan de oostzijde van het Boterdiep, ten zuiden van het dorp Onderdendam. Het complex is deels omgracht en op het terrein zijn restanten van een landschapstuin te herkennen. Over het noordelijk deel van de omgrachting ligt een houten voetgangersbrug met smeedijzeren leuningstijlen.

Waardering

Boerderijcomplex van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang

- als voorbeeld van een boerderijcomplex uit het laatste decennium van de 19de eeuw in de provincie Groningen
- als voorbeeld van een Oldambtster boerderij op het Hogeland
- vanwege de vormgeving en het materiaalgebruik

- vanwege de hoge mate van gaafheid van de verschillende onderdelen van het complex
- vanwege de beeldbepalende ligging van het complex aan de rand van het beschermd dorpsgezicht Onderdendam

Monumentnummer*: 510648

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 juli 1998
Kadaster deel/nr: 6729/36

Complexnummer

510647

Complexnaam

Woonplaats*

Onderdendam

Gemeente*

Het Hogeland

Provincie*

Groningen

Straat*

Boterdiep Oz

Nr*

13

Toev.*

Postcode*

9959 PM

Woonplaats*

Onderdendam

Situering

Locatie

Oosterheerd

Kadastrale gemeente*

Bedum

Sectie*

L

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

917

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Oldambtster BOERDERIJ met aangebouwde BIJSCHUUR aan de noordzijde uit 1894. De boerderij is opgemetseld in rode baksteen en wordt gedekt door een wolfdak. Aan de noordzijde bevinden zich twee krimpén ter hoogte van de overgang naar het voorhuis, aan de zuidzijde één krimp. Het onderkelderde voorhuis wordt gedekt door een wolfdak van geglazuurde blauwe platte Friese pannen; op de nok twee gemetselde schoorstenen met een geornamenteerde kap. De gevels hebben een trasraam van gesinterde rode baksteen, gevelbanden van donkerpaarse baksteen en worden beëindigd door een kroonlijst. Vensters zijn T-vensters beëindigd door een segmentboog van donkerpaarse baksteen, die doorloopt in een smalle omlijsting tot aan de middendorpels en heeft een geornamenteerde sluitsteen.

De voorgevel, westgevel, heeft in het midden een breed balkon uit de jaren 1910-1915; vier gietijzeren zuilen met pedestaal op een sokkel dragen de troggewelven, die aan de voor- en zijkanten worden afgedekt door een houten kroonlijst; de balustrade van het balkon is opgemetseld van gele en oranje verblendsteen en paarse baksteen; de hoekbalusters werden oorspronkelijk bekroond door een vaas. Midden onder het balkon bevindt zich de hoofdentree; in de portiek een in eclectische stijl rijk geornamenteerde paneeldeur met smeedijzeren roosters voor vensters; de deur heeft een segmentboogvormig bovenlicht en een twee treden hoge stoep van hardsteen; de portiek heeft een omlijsting van pleisterwerk en in beide zijwanden panelen; onder het balkon twee consoles. Aan weerszijden van de entree twee vensters, waarvan één onder het balkon; onder elk venster een keldervenster met horizontaal diefijzer, beëindigd door een segmentboog. Het balkon heeft drie dubbele deuren met vensters, beëindigd door dezelfde segmentboog als de gewone vensters.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De zuidgevel heeft vier vensters met daarboven vijf zoldervensters, beëindigd door dezelfde segmentboog als de gewone vensters; aan de oostzijde, naast de krimp, een dubbele paneeldeur met smeedijzeren geornamenteerde roosters voor vensters, een segmentboogvormig bovenlicht met dezelfde omlijsting als de vensters en een lage hardstenen stoep; naast de deur een waterput, oorspronkelijk bedoeld voor het personeel. In de krimp een rondboogvenster met gietijzeren roedenverdeling. In het zuidelijk dakschild een dakkapel vermoedelijk uit de jaren 1910-1915. De noordgevel is gelijk aan de zuidgevel, maar heeft bovendien vier identieke keldervensters als de voorgevel.

De HOOFDSCHUUR wordt gedekt door een wolfdak van blauwgrijze gegolfde Friese pannen; de hoeknok heeft een houten uilenbord met venster bekroond door een houten makelaar. Bakgoot op bakstenen klossen. Het schuurgedeelte wordt van het voorhuis gescheiden door een dikke bakstenen brandmuur. In de noordgevel na de brandmuur bevindt zich een tweede krimp. In het geveldeel tussen beide krimpen een paneeldeur met getoogd bovenlicht, beëindigd door strekken; in de krimp zelf een dichtgemetseld venster met daarboven een rond venster met gietijzeren roedenverdeling. In de noordgevel vanaf de krimp tot de aangebouwde bijschuur een dichtgemetseld venster en een deels gewijzigd, getoogd venster beëindigd door strekken. De zuidgevel van de hoofdschuur heeft in het westelijk gedeelte drie vierruits rondboogvensters met gietijzeren roeden en in het oostelijk gedeelte kleine segmentboogvormige stalvensters met gietijzeren roeden. De achtergevel van de hoofdschuur is samengetrokken met de achtergevel van de bijschuur; de gehele gevel wordt beëindigd door een kroonlijst en heeft geornamenteerde muurankers. Het geveldeel van de hoofdschuur heeft twee kleine en een grote dubbele opgeklampte schuurdeur, beëindigd door een korfboog; de twee kleine schuurdeuren hebben bovenlichten met gietijzeren roedenverdeling; boven de noordelijke kleine schuurdeur een hardstenen gevelsteen met het opschrift: 'S.G. Wiersema, W.O. Mensema, 1894'. Tussen de schuurdeuren en op de zuidelijke hoek een rondboogvenster met gietijzeren roedenverdeling; boven de schuurdeuren vijf ronde vensters met gietijzeren roedenverdeling, omgeven door een rollaag. De achtergevel van de bijschuur is, behalve de gevelsteen, identiek aan die van de hoofdschuur. In het gedeelte tussen hoofd- en bijschuur twee dezelfde rondboogvensters als in de achtergevel van de hoofdschuur.

De BIJSCHUUR, aan de noordzijde van de hoofdschuur aangebouwd, is opgemetseld in rode baksteen en wordt gedekt door een wolfdak van blauwgrijze gegolfde Friese pannen; op het westelijk dakschild golfplaten; in beide hoeknokken een houten uilenbord met venster bekroond door een houten makelaar. Bakgoot op bakstenen klossen. De voorgevel, westgevel, heeft zes rondboogvensters met gietijzeren roedenverdeling en een opgeklampte deur met getoogd tweedelig bovenlicht. De noordgevel heeft negen rondboogvensters en een zelfde opgeklampte deur als de voorgevel.

Het INTERIEUR van de boerderij is, wat de indeling betreft, grotendeels oorspronkelijk. Het voorhuis heeft een centrale middengang met aan weerszijden vertrekken die uitkomen op een lager gelegen dwarsgang. De hoofdgang heeft wanden met een gemarmerde lambrizing en daarboven pleisterwerk in eclectische stijl met cartouches en sierlijsten; het plafond heeft hetzelfde pleisterwerk; originele paneeldeuren. De noordelijke voorkamer heeft een plafond van zeer fraai eclectisch stucwerk met bloemmotieven, originele vensterbanken, blinden en een schoorsteenmantel van gepolijst groen geaderd zwart marmer met daarboven gepleisterde korintische pilasters. De zuidelijke voorkamer heeft een plafond met schilderijen en stucwerk in de stijl van de Art Nouveau, waarin rozen en allerlei soorten fruit zijn afgebeeld; originele vensterbanken en blinden; schoorsteenmantel van gepolijst rood en grijs geaderd zwart marmer met daarboven gepleisterde korintische pilasters en een schildering met allerlei soorten

fruit. De bijschuur heeft vijf vakken en originele gebinten gefundeerd op bakstenen palen en een originele sporenkap. De hoofdschuur heeft originele gebinten en sporenkap, maar is, qua indeling, gewijzigd ten behoeve van de bedrijfsvoering.

Waardering

Oldambtster boerderij met aangebouwde bijschuur van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang:

- als voorbeeld van een Oldambtster boerderij op het Hogeland
- vanwege de vormgeving en het materiaalgebruik
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur en delen van het interieur
- vanwege de beeldbepalende ligging van de boerderij aan de rand van het beschermd dorpsgezicht Onderdendam

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Boerderij(M1)

Monumentnummer*: 510649

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 juli 1998
Kadaster deel/nr: 6729/36

Complexnummer

510647

Complexnaam

Woonplaats*

Onderdendam

Gemeente*

Het Hogeland

Provincie*

Groningen

Straat*

Boterdiep Oz

Nr*

13

Toev.*

Postcode*

9959 PM

Woonplaats*

Onderdendam

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Bedum

Sectie*

L

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

917

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

STOOKHOK met aangebouwde muur met poort naar de boerderij. De stookhok heeft een rechthoekige plattegrond en wordt gedekt door een zadeldak van geglazuurde blauwgrijze platte Friese pannen. Gevels zijn opgemetseld in rode baksteen en hebben een trasraam van gesinterde rode baksteen; de noordgevel, achtergevel, is een tuitgevel bekroond door een gemetselde schoorsteen met kap. Bakgoot op bakstenen klossen. In de zuidgevel een opgeklampte deur die aan bovenzijde getoogd is en beëindigd wordt door strekken; naast deur een vierruits rondboogvenster met gietijzeren roedenverdeling. In oost- en westgevel twee dezelfde rondboogvensters als in de zuidgevel.

Westgevel van de stookhok is doorgetrokken tot de brandmuur van de boerderij; de verbindingsmuur is opgemetseld in rode baksteen en wordt beëindigd door een ezelsrug. In de verbindingsmuur een poort met een houten stijl, bekroond door een houten fronton beschilderd met eclectische motieven.

Waardering

Stookhok met aangebouwde poort van algemeen belang

- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur
- vanwege de functionele en ruimtelijke relatie met de boerderij

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Boerderijen, molens en bedrijven

Boerderij (M)

Stookhok